

**Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана
Огієнка**

**Кафедра археології, спеціальних історичних і правознавчих
дисциплін**

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Археологія та методика польових археологічних досліджень. Українська.
Викладач	Гуцал Віталій Анатолійович, доцент
Профайл викладачів	https://kaf-asipd.kpnu.edu.ua/?page_id=319
Е-mail:	dpoasukam@gmail.com
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=10302
Консультації	Щочетверга 14.20-15.35.

2. Анотація до курсу

Польові археологічні дослідження - найважливіший розділ діяльності археолога-професіонала та основний метод розширення джерельної бази археологічної науки. Правильно вибрана методика дослідження пам'ятки залежно від його вигляду, стану, хронології - застава того, що ця пам'ятка після дослідження займе своє місце в історичному контексті минулого. Нерозривність польового і кабінетного етапів дослідження очевидна. Протягом десятиліть вітчизняна та світова археологічна наука нагромаджувала досвід, виробляла оптимальні способи ведення розкопок і інтерпретації здобутого матеріалу. Так з'явилась наука польова археологія, що є сукупністю наукових методів вивчення археологічних пам'яток розташованих під відкритим небом. Не можна досліджувати пам'ятку, не знаючи закономірностей її утворення, її структури, не вміючи їх пояснити, критично оцінити. Випускник історичного факультету повинен бути обізнаний з основними прийомами вивчення старожитностей. В цьому відношенні йому стане корисним спецкурс „Археологія та методика польових археологічних досліджень”.

3. Мета та цілі курсу:

Мета курсу - дати виклад сучасних методів і прийомів археологічних розвідок і стаціонарних розкопок пам'яток різних видів; володіти науковою термінологією й користуватися нею; підготувати кваліфікованих дослідників, які зможуть використовувати ці методи і прийоми на практиці в ході подальших самостійних досліджень.

Завдання дисципліни полягає у тому, щоб показати:

- особливості застосування певних методів і прийомів в процесі польових археологічних досліджень;
- можливості використання аналізу та синтезу джерел та наукових відомостей у практичній професійній діяльності.

Основні цілі спецкурсу:

1. Виробити у студентів, в залежності від типу пам'ятки, розуміння правильного вибору найбільш ефективних методів дослідження.
2. Сформувані вміння використовувати у професійній діяльності спеціальну дослідницьку термінологію, користуватися фаховою науковою літературою та джерелами.

Формат курсу

Стандартний курс (очний).

5. Результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми підготовки фахівців здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти повинні набути **наступних компетенцій:**

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в галузі історії та археології.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 06	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК)	СК 11	Здатність здійснювати та організовувати археологічну діяльність.
	СК 14	Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).
Прогнозовані результати навчання (ПРН)	ПРН 05	Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними усними, архівними та іншими історичними джерелами.
	ПРН 15	Володіти навичками організації та проведення (методикою) археологічних досліджень

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу
	денна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	032 Історія та археологія, освітньо-професійна програма Історія;
Рік навчання/ рік викладання	Перший

Семестр вивчення	Перший, другий
нормативна/вибіркова	Нормативна
Кількість кредитів ЄКТС	5 кредити ЄКТС
Загальний обсяг годин	150 год.
Кількість годин навчальних занять	74 год.
Лекційні заняття	34 год.
Практичні заняття	40 год.
Самостійна інд. Робота	76 год.
Форма підсумкового контролю	Екзамен

7. Пререквізити курсу

Вивчення курсу « Археологія та методика польових археологічних досліджень» передбачає базові знання у студентів, які вони отримали під час вивчення таких галузевих курсів як, «Спеціальні історичні дисципліни», «Історія України».

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення: проектор та ноутбук/персональний комп'ютер для презентацій у форматі MS Power Point, перегляду відеоматеріалів.

9. Політика курсу

Письмові роботи. Передбачається, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, реферат, контрольна робота).

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених планом.

Література:

Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, інші джерела, яких немає можуть бути надані викладачем виключно в освітніх цілях без права їх передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й рекомендованих матеріалів.

Базова література до дисципліни:

Археологія України : курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. Л. Залізняка, О. П. Моця, В. М. Зубар та ін.]; за ред. Л. Л. Залізняка. Київ : Либідь, 2005..

Археология и методы исторических реконструкций. Киев : Наукова думка, 1985.

Баженов О.Л., Гуцал В. А. Археологія України : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2023. с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/7541/Bazhenov-O.-Hutsal-V.-Arkheolohiia-Ukrainy.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

Бондарець О. В. Методологічні аспекти вивчення археологічних пам'яток в контексті культурології. *Культурологія: Могілянська школа*: колективна монографія / наук. ред. та упоряд. М. А. Собуцький, Д. О. Король, Ю. В. Джулай ; Нац. ун-т «Києво-Могілянська академія», Каф. культурології. Київ: Олег Філюк, 2018.

Видатні дослідники української археології ; [уклад. В. А. Рудий]. Тексти лекцій. Львів, 2005.

Винокур І. С. Збирання і визначення археологічних пам'яток та методика їх використання в школі. Київ : Радянська школа, 1967.

Винокур І. С., Телегін Д. Я. Археологія України : підруч. для студ. іст. спец. ВНЗ / наук. ред. С. В. Трубочанінов. – 2-е вид., випр. і доп. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008.

Гаврилюк Н. О., Михальчишин І. Р. Деякі проблеми пам'яткоохоронної справи в Україні (охорона курганів). Археологія. Київ, 2008. №1.

Генинг В. Ф. Объект и предмет науки в археологии. Киев : Наукова думка, 1983.

Закон України «Про охорону археологічної спадщини» (Відомості Верховної Ради України). 2004. № 26.

Клейн Л. С. Археологічне дослідження: методика кабінетної роботи археолога. Кн. 1. Донецьк: Донецький національний університет, 2012.

Клейн Л. С. Археологічне дослідження: методика кабінетної роботи археолога. Кн. 2. Донецьк: Донецький національний університет, 2013.

Кучинко М. М. Археологія в навчально-виховному процесі в школі : методичні рекомендації по використанню археологічних матеріалів на уроках історії і в позакласній роботі. Луцьк : Волин. ін-т удосконалення вчителів, 1979.

Любичев М. В., Мизгін К. В., Варачова К. Г. Практикум з основ археології. Навчально-методичний посібник для студентів 1 курсу історичного факультету для практичних занять з курсу «Основи археології» / Навчально-дослідна лабораторія Германно-Слов'янської археологічної експедиції Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Харків : С.А.М., 2014.

Фаган Б. М., ДеКорс К. Р. Археология. В начале [Текст] / пер. с англ. Н. Ю. Струков. Москва : Техносфера, 2007. : рис. - Библиогр.: С. 570-591. Перевод изд.: In the Beginning. An Introduction to Archaeology / Brian M. Fagan and Christopher R. DeCorse. New Jersey : Pearson Prentice Hall, 2005.

Johnson, Matthew. Archaeological Theory: An Introduction (second edition). Oxford: Blackwell, 2010. URL:

10. Система оцінювання та вимоги

Поточний контроль	МКР	Самостійна робота (ІНДЗ)	Екзамен	Сума
20	30	10	40	100

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за рейтинговою системою зі 100-бальною шкалою та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F) та національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно; зараховано, не зараховано).

Зі 100 балів діляться на два семестри по 50 балів, таким чином студент впродовж двох семестрів може набрати максимально 100 балів, з яких:

10+10=20 – поточне оцінювання

15+15=30 – виконання студентами модульної контрольної роботи

5+5=10 – виконання студентами самостійної роботи

40 – складення екзамену.

Кінцева оцінка успішності студента формується шляхом додавання балів, що студент отримав за участь в роботі впродовж семестру та балів, який студент отримав на екзамені. Кінцева оцінка набуває вигляду як за національною шкалою, так за 100-бальною шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F). Студент вважається допущеним до підсумкового контролю при умові: обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх практичних занять, виконання самостійної роботи, що передбачена навчальним планом дисципліни.

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок студентів з навчальної дисципліни. Розподіл балів, які отримують студенти:

1-3 бали (початковий рівень). Студент володіє матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними. Слабко усвідомлюється мета навчально-пізнавальної діяльності, даються відповіді лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні».

4-6 балів (середній рівень). Студент володіє початковими знаннями з антропології, знає близько половини навчального матеріалу, здатний його відтворити. Проте слабо орієнтується в поняттях, визначеннях, а самостійне опрацювання навчального матеріалу з історії первісного суспільства викликає певні труднощі.

7-9 балів (достатній рівень). Студент вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить логічні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Подається чітке тлумачення понять, категорій з історії первісного

суспільства, а самостійне опрацювання матеріалу не викликає труднощів. Виконуються прості творчі завдання з історії первісного суспільства.

10-12 балів (високий рівень). Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності з історії первісного суспільства. Використовується широкий арсенал засобів для доведення своєї думки. Логічно і творчо викладається матеріал з історії первісного суспільства в усній та письмовій формі.